

Kriminalisering av bærekraftbrudd: Språk, normer og rettslig utvikling

Abstract

This article examines how the emerging notion of “sustainability violation” operates at the intersection of linguistic innovation, organizational practice, and legal evolution. By examining what kind of term this is – and how its semantic expansion reframes organizational duties – the analysis shows new vocabulary that can function as a political speech act that shifts expectations and legitimizes calls for criminalization. The concept is situated within a broader historical and contextual trajectory in which changing societal norms reshape the boundaries of legal responsibility. The article argues that the tension between organizational language, normative transformation, and juridification, reveal how words do not merely describe sustainability challenges but actively participate in constructing their legal significance.

Innledning

Begrepet bærekraftskriminalitet er et nyord som forener et politisk-normativt ideal med en formell juridisk kategori. For jurister aktualiserer ordet spørsmålet om hvorvidt og hvordan handlinger som truer miljømessig og sosial bærekraft kan innlemmes i strafferettslig regulering (Knox og Whyte 2025).

For kriminologer preker det mot en utvidelse av samfunnsskadelighetens grenser, der strukturelle og langsiktige skadevirkninger løftes inn i kriminaliseringsdiskursen (Gruyaert 2025).

For språkforskere representerer ordet en interessant sammensetning der semantisk spenning mellom bærekraft og kriminalitet skaper et nytt meningsrom og fungerer som en normativ språkhandling (Lacey og Zedner 2023).

Sammensetningen av et positivt ladet utviklingsideal og en juridisk definert avviksbetegnelse gjør **bærekraftskriminalitet** til mer enn en deskriptiv term (Minkova (2024). Den uttrykker en historisk situasjon der miljøskader, klimarisiko og ressursutnyttelse i økende grad juridifiseres, og der språket brukes aktivt for å etablere nye kategorier for ansvar og skyld. Begrepet fungerer dermed både som et analytisk verktøy og som et politisk grep som søker å forme fremtidens rettslige og samfunnsmessige rammer.

Artikkelen undersøker bærekraftsbrudd som et filologisk, juridisk og kriminologisk fenomen: hvordan ordets struktur, semantiske utvidelse og normative funksjon belyser samtidens kriminaliseringsprosesser og de språklige strategiene som følger dem (Sharp 2025).

Begrepet bærekraftskriminalitet

Spenningen mellom ordleddene

Begrepet «bærekraftskriminalitet» er fascinerende nettopp fordi det setter to ord sammen som er svært ulike semantisk, og utgjør kulturelle ladninger i direkte friksjon. Fra et filologisk perspektiv åpner det for en rik analyse av betydelige konnotasjoner (assosiasjonene, følelsene og tilleggestankene et ord vekker), språkhistorisk og diskursiv funksjon.

Spenningen mellom ordleddene oppstår ved at bærekraft er et normativt begrep (hvordan noe bør være). Det peker mot: langsiktighet, ansvarlighet, etisk forvaltning og fremtidig livsgrunnlag. Det er ord som nesten alltid brukes i en rosende eller målrettet kontekst.

Kriminalitet er derimot et streket negativt begrep: lovbrudd, skade, normbrudd og samfunnsfiendtlig handling. De er et ord som signaliserer sanksjon, straff og moralsk avvik. Når disse to settes sammen, oppstår en semantisk spenning: Et positivt, fremtidsrettet ideal kobles til et negativt, normoverskridende fenomen. Dette gjør begrepet retorisk (hvordan man bruker språk for å overbevise, påvirke eller få frem et poeng) kraftfullt (Tsing 2015).

Hva slags ord er dette?

Filologisk sett er «bærekraftskriminalitet» en kompositt (et ord som er laget ved å sette sammen to eller flere ord) som fungerer som et nyord eller neologisme (et nytt ord eller en ny betydning som nylig har kommet inn i språket). Det er et typisk eksempel på hvordan politiske og juridiske diskurser skaper nye begreper for å fange opp komplekse samfunnsfenomener.

Det minner om andre moderne sammensetninger: miljøkriminalitet, økonomisk kriminalitet, klimarisiko og grønnvasking. Men «bærekraftskriminalitet» er mer abstrakt enn «miljøkriminalitet», fordi bærekraft er et bredere og mer normativt begrep enn miljø.

Semantisk utvidelse

Begrepet virker som en normativ markør: Den antyder at handlinger som hindrer bærekraft, bærekraftsbrudd, bør forstås som kriminelle. Filologisk sett er dette en form for semantisk utvidelse. Kriminalitet får et bredere innhold. Moraliserende språkbruk (bærekraftsbrudd) får en juridisk/etisk skarphet. Diskursiv posisjonering (språket brukes for å flytte grenser for hva som anses uakseptabelt) (Austin 1962).

Begrepet som politisk språkhandling

Fra et pragmatisk og diskursanalytisk perspektiv er ordet en språkhandling som forsøker å: skape et nytt problemfelt, delegitimere visse praksiser (f.eks. grønnvasking, miljøskadelig virksomhet), styrke argumenter for regulering og straff. Det er ord som ikke bare beskriver, men forsøker å forme virkeligheten (Venturi 2025).

Holistisk og kulturell kontekst

«Bærekraft» som begrep fikk global betydning etter Brundtland-rapporten (1987). «Kriminalitet» har en langt eldre språkhistorie, knyttet til lov, straff og moral.

Når disse kobles sammen, skjer det en kulturell hybridisering: Et moderne globalt, fremtidsorientert begrep. Et tradisjonelt, juridisk-moralsk begrep. Dette skaper et ord som både peker fremover og bakover i språkhistorien (UNODC 2024).

Drøfting

Fra et filologisk synspunkt er «bærekraftskriminalitet» som anført ovenfor: En neologisme som kombinerer to motstridende ord. Et retorisk sterkt begrep som skaper moralsk og juridisk tyngde. Et uttrykk for språklig og politisk utvikling i møte med klima- og miljøutfordringer. Et eksempel på hvordan språk brukes til å utvide normer og definere nye samfunnsproblemer (Fairclough 1992).

Begrepene «bærekraftskriminalitet», «miljøkriminalitet» og «økologisk skade» ligger i samme semantiske landskap, men de fungerer svært forskjellig – både språklig, juridisk og politisk. Når de settes opp mot hverandre i en løpende, filologisk orientert analyse, trer det frem tydelige kontraster i både presisjon, normativt og retorisk kraft (Koselleck 2024).

Begrepet «miljøkriminalitet» er det mest etablerte av de tre. Det har en relativt stabil juridisk forankring og viser til konkrete lovbrudd som forurensning, ulovlig avfallshåndtering, brudd på naturmangfoldsloven eller ulovlig jakt. Det er et begrep som i lovspråket fungerer deskriptivt: det peker på handlinger som allerede er definert som straffbare. I politisk språk får det likevel en utvidet funksjon. Her brukes det ofte for å signalisere handlekraft, moralsk alvor og behov for strengere reguleringer. Men selv i politisk retorikk beholder ordet en viss teknisk presisjon, nettopp fordi det er knyttet til eksisterende lovverk.

«Økologisk skade» er et mer naturvitenskapelig og verdinøytralt uttrykk. Det beskriver en tilstand – en skade på økosystemet – uten nødvendigvis å implisere skyld, intensjon eller straff (Elia 2025).

I lovspråk brukes det gjerne som et vurderingskriterium: hvor stor skade er påført, og hvilke tiltak som kreves for å reparere den. I politisk språk kan begrepet få mer emosjonell eller normativ valør, men det er fortsatt mindre ladet enn «kriminalitet». Det fungerer som et diagnostisk ord. Ikke et moralsk domsord. Det peker på konsekvensene, ikke på handlingenes karakter.

«Bærekraftskriminalitet», derimot, bryter med begge disse mønstrene. Det er et nyord som ikke har noen etablert juridisk definisjon. Det kobler et bredt, normativt ideal – bærekraft – med et sterkt negativt, juridisk ladet begrep – kriminalitet. Filologisk sett skaper dette en semantisk spenning: bærekraft er et mål, et prinsipp og en visjon; kriminalitet er et lovbrudd. Når de kombineres, oppstår et begrep som ikke beskriver en eksisterende kategori, men snarere forsøker å skape en. I lovspråk ville et slikt ord være problematisk fordi det er for bredt og normativt til å fungere som rettslig presisjon. I politisk språk fungerer det derimot som et retorisk grep: det moraliserer handlinger som hindrer bærekraft, og antyder at slik handling bør være straffbar, selv om de ikke er det i dag.

Dermed får vi tre ulike språklige roller. Miljøkriminalitet er et etablert juridisk begrep som politisk språk kan bygge videre på. Økologisk skade er et faglig-deskriptivt begrep som lovspråket bruker for å vurdere konsekvenser, og som politisk språk kan bruke for å synliggjøre alvor. Bærekraftskriminalitet er et normativt og retorisk begrep som primært lever i politiske og diskursive sammenhenger, og som peker fremover mot en mulig fremtidig rettslig utvikling, men uten å ha noen presis juridisk funksjon i dag.

I sum viser sammenligningen hvordan språkets lag av betydning – juridisk, politisk, vitenskapelig og normativt – glir over i hverandre, men også hvordan enkelte ord er mer stabile og presise, men andre er strategiske og formende. «Bærekraftskriminalitet» er et begrep som forsøker å flytte grenser for hva samfunnet bør oppfatte som uakseptabelt, mens «miljøkriminalitet» og «økologisk skade» beskriver fenomener som allerede er definert og regulert. Det er nettopp i denne spenningen mellom etablerte og aspirerende begreper at den filologiske analysen blir mest interessant.

Konklusjon

Begrepet bærekraftskriminalitet viser hvordan språket kontinuerlig utvides for å møte nye samfunnsmessige behov, og det fremstår som et uttrykk for en pågående språklig og konseptuell omstilling. Som nyskapt tema fungerer det ikke bare som et forsøk på å navngi et framvoksende problemfelt, men også et språklig begrep som søker å skape oppmerksomheten rundt handlinger som undergraver langsiktige bærekraftsmål. I dette ligger både en implisitt verdimelessig føring og en tydelig kommunikativ intensjon: ordet etablerer et rom der etiske vurderinger, politiske ambisjoner og juridiske muligheter kan tenkes sammen. Nettopp denne kombinasjonen av nydannelse, normativ organisering og retorisk kraft gjør begrepet til et interessant eksempel på hvordan språk ikke bare beskriver virkeligheten, men også bidrar til å forme den.

Referanser

Det finnes ikke én samlet litteratur om «bærekraftsbrudd» som begrep, fordi dette er et nytt og i stor grad nordisk/organisatorisk uttrykk. Likevel er det i dette arbeidet benyttet kilder over alle de teoretiske dimensjonene som artikkelen omhandler.

Austin, J.L. 1962, *How to Do Things with Words*, Oxford University Press, Oxford.

Elia, V. 2025, Ecocide to Effectively Stimulate the Integration of International Environmental and Criminal Laws' *Asian Journal of International Law*.

Fairclough, N. 1992, *Discourse and Social Change*, Policy Press, Cambridge.

Gruyaert, D. (ed.) 2025, *Sustainability, Law and Criminology*, Larcier-Intersentia, Brussels.

Koselleck, R. 2004, *Futures Past: On the Semantics of Historical Time*, Columbia University Press, New York.

- Knox, R. & Whyte, D. 2025, Law's Quick Fix? 'Ecocide, Social Transformation and the Pitfalls of Criminalisation', *Environmental Politics*
- Larcey, N. & Zedner, L. 2023, Criminalization: Historical, Legal, and Criminological Perspectives, in *The Oxford Handbook of Criminology*, Oxford University Press, Oxford.
- Minkova, LG. 2024, Ecocide, Sustainability Development and Criminal Environmental Law Insights. *Journal of International Criminal Justice*, vol. 22, no. 1, pp.81–97.
- Sharp, L. 2025, 'Beyond Criminalisation: Green Criminology, Environmental Harm, and Sustainable Development Goal 15', *Contemporary Challenges: The Global Crime, Justice and Security Journal*.
- Tsing, AL 2015, *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*, Princeton University Press, Princeton.
- UNODC 2024, *The Landscape of Criminalization: Global Analysis of Crime that Affect the Environment*, United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna.
- Venturi, F. 2025, *Reconstructing Criminalisation: Regulatory Crime and the Authoritarian Foundations of Modern Substantive Criminal Law*. Cambridge University Press, Cambridge.